

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Lucija Marić

IDENTITETI

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. art. Domagoj Sušac

Osijek, listopad 2017.

Sadržaj:

Uvod.....	1
Identiteti.....	2
Zaključak.....	5
Literatura.....	6

Uvod

Danas, kad vlada sveopća dostupnost informacija i dobara, više nismo zatočenici nametnutih identiteta uzrokovani nepoznavanjem tuđih kultura i načina življenja, stoga se sve više usmjeravamo na traganje za vlastitim identitetom. U prikazanome diplomskom radu istražujem ga kroz motiv siluete, odnosno introspekcijom ili samoopažanjem, kroz odnose s drugim ljudima, stavljam siluete u različite kontekste te tako propitujem svoje identitete u odnosu na društvo. Identitet može označavati različitost i posebnost jedne osobe naspram druge ili skupine ljudi. Silueta nam postavlja pitanje trebamo li se bojati identičnosti. Ona može djelovati kao stranac pa tako i kao prijatelj, a možemo se s njom poistovjetiti te će nam tada djelovati intimno.

Način na koji slikam jest dualan jer u isto vrijeme želim imati kontrolu nad onime što radim i izraziti se ekspresivno. Sliku želim posjedovati i imati nadzor nad njom, dok u sljedećem trenutku pronalazim samu sebe kako nagonski i bez razmišljanja "popravljam" ono što sam prethodno planski naslikala. Izmjenjujući ta dva načina, slikam slojevito. Slikanjem uljanim bojama ispunjavam vlastitu potrebu za kontrolom, dok korištenjem auto laka otpuštam namjeru dajući prednost "slučajnostima" i tako oslobađam drugu stranu svoga unutarnjeg instinkta. Razmišljajući o načinu na koji doživljavam sam čin slikanja, shvatila sam da je upravo on dio moga identiteta. Kroz taj kružni proces uništavanja, a zatim ponovnog uspostavljanja temelja u slici, otkrivam i vlastiti umjetnički identitet. Spontano odabirem tamne boje koje poistovjećujem s onim dijelovima sebe koji su neistraženi.

Identiteti

Identitet je način na koji nas ljudi doživljavaju i na koji se izražavamo, a čine ga obilježja s kojima smo rođeni. Narodna pripadnost, spol ili fizičke karakteristike često igraju ulogu u definiranju pojedinca. Mnogi aspekti osobnog identiteta mijenjaju se tijekom života, iskustva i doživljaji oblikuju nas te utječu na to kako vidimo sami sebe, ali i kako nas drugi doživljavaju. Identitet također ovisi o našim izborima poput odabira društva u kojem ćemo se kretati, prihvaćanje određenog stila oblačenja, političko i vjersko opredjeljenje, socijalni status i mnogim drugima. U suvremenom društvu, identitet doživljavamo kao promjenjiv i nestalan pojam, a navedena ideja da identitet nije fiksna stavljajući nas u poziciju tragača i čini nas ranjivima. Potraga za razumijevanjem našeg bivstva zahtijeva razumijevanje različitih uloga koje kao pojedinci imamo. Ono što nas čini posebnima jest mnoštvo isprepletenih identiteta.

Svoj umjetnički rad koristim kao put prema pronalaženju vlastitog identiteta, kroz poništavanje istoga. "Sa stanovišta teorijske psihoanalize izražavanje, preuzimanje, izvođenje ili konstruiranje određenog identiteta je bitno koliko i odustajanje od nekog drugog identiteta." (Šuvaković, 2005:270)

Kroz slike provlačim siluetu koja, kao takva, sadrži bezbroj potencijalnih identiteta. Postoje dvije osnovne vrste kriterija prema kojima vrednujemo identitet, a to su psihološki i fizički. Silueta negira oba te nam tako ostaje već postavljeno pitanje što uopće čini jedan identitet. Poništavajući fizičke karakteristike, podređujem čovjeka okolini u kojoj se nalazi propitujući tako njegov tj. svoj identitet. Smještanjem u različita okruženja testiram pitanje identiteta u odnosu na društvo. Informacije koje dobivamo iz prostora u kojem se siluete nalaze mogu nam sugerirati njezin identitet pa u tom smislu one jesu tragači za identitetom jer ne nude osobnost. Silueta u isto vrijeme označuje i nastanak i nestajanje individualnog i društvenog identiteta. (Šuvaković, 2005) Na slikama predstavlja osobu s kojom se možemo poistovjetiti. Osim u slici, ta osoba kao vlasnik svoje siluete ne postoji u drugome obliku. Dakle, silueta, kao i sjena, jest svoj odraz. "Postojanje ili supstancija jednog određenog bića jest njegova jednakost sa samim sobom; jer njegova nejednakost sa sobom predstavljala bi njegovo ukidanje." (Hegel, 1986:14) Silueta nas tako potiče da sami pronađemo njezin izvor. Možemo ju doživjeti kao utvaru ili kao sjenu. Nastupa kao ploha koja podnosi ispunjenja koja joj mi

kao promatrači i sudionici dajemo. Kao u virtualnoj igrici, nudi nam izbor različitih identiteta. No kako svatko od nas posjeduje vlastiti identitet, slike ćemo tumačiti prema zbiru svojih iskustava i znanja. Identitet nama nepoznate osobe nastaje nakon što ga interpretiramo poistovjećujući i uspoređujući ga sa sobom. Značajke koje joj pridodajemo, bile one fizičke ili psihološke, jesu one koje su nama poznate i s kojima smo se već susreli. Najbolje poznajemo sebe pa tako, promatrajući siluetu, u nju možemo utkati svoja obilježja. Bez obzira na saznanje o vlastitom identitetu kojim sam vođena dok slikam, u svome radu ga ne zastupam, ostavljajući tako mogućnost interpretacije vidljivog i skrivenog.

Fotografske predloške koje koristim ne prikazujem potpuno objektivno, odnosno oslobađam ih mogućeg konteksta i konotacija te prilagođavam stavljajući u nove. Težim pročišćavanju slike od detalja, no to se ne odnosi i na fakturu površine. Crnu plohu doživljavam kao polje gdje mi je dozvoljeno eksperimentirati, što i činim; različitim tehnikama nanošenja boje te brisanjem, sve dok u tom procesu ne dođem do nečega čime sam zadovoljna. Ni tada, dijelovi koji su završeni, nisu zaštićeni od kasnije rekonstrukcije. Krajnji je rezultat navedenog pristupa transparenti proces stvaranja, gdje se nazire svaki sloj u dijelovima slike.

Tematiku podređujem formi apstrahiranjem ili dodavanjem elemenata na slici za koje smatram da će doprinijeti njezinoj jedinstvenoj cjelini. Vođena sam osjećajem više nego li svjesnim potezima, ali to ne znači da sam pri izražavanju u potpunosti prepuštena emociji.

Diplomski rad sastoji se od triju slika. Kroz siluetu propitujem ljudski identitet i njegovu pojavu kao (ne)bitnu za odvijanje radnje koja se na slici zbiva. Sa siluetama se poistovjećujem iako nije sigurno da se na slikama nalazi vlastita silueta. Svaka slika jest priča za sebe, u smislu da ih ne veže mjesto i događaj. Kroz slike progovaram o antiesencijalističkoj vrsti identiteta. Dakle, naš identitet proizvod je naših postupaka, gdje se on "dobiva" interpretacijom. (Šuvaković, 2005) S tog gledišta, identitet je promjenjiv s obzirom na okolnosti i društvenu pripadnost, a svaka slika predstavlja traganje za identitetom u različitim okolnostima.

Prva slika predstavlja najintimniji dio identiteta - samosvijest. Traganje za spoznavanjem sebe tj. svoga bivstva kojeg promatramo kao nerazgovjetni osjećaj samih sebe. (Hrvatska enciklopedija - Leksikološki zavod Miroslav Krleža, mrežno izdanje). U središtu slike nalazi se prazan kamion. Kamion kao transportno sredstvo ima svoju svrhu, tako i čovjek tijekom

života puni i prazni svoje "Ja". Silueta u navedenome može djelovati kao slučajni prolaznik, kao što kamion putuje prema svojim odredištima. Lik koji izviruje iz crnila može se protumačiti kao strah i suočavanje s vlastitom budućnošću.

Druga slika predstavlja naganjanje društvenoj usklađenosti. U kontaktu sa svojim najbližima osjećamo se najranjiviji pa tako ova slika predstavlja osjetljivi dio našeg identiteta. Skupini ljudi s desne strane slike naziremo lica. Kao i na prvoj slici, oblici "izranjaju" iz crnila. Luster, stol i ljudi koji sjede za njim otkrivaju se iz mraka. Sukladno tome, možemo samo "nazirati" tuđe identitete. Silueta s lijeve strane može označavati našu vezu sa samim sobom u odnosu na društvo, dok crvena boja ima namjeru izazvati asocijativne doživljaje. Naglasak je ovdje na opsjednutost svojim identitetom u namjeri da se istovremeno poistovjetimo s društvom i istaknemo se naspram njega.

Treća slika predstavlja kolektivni identitet, odnosno "problem" identiteta u odnosu na društvo. Individualni i kolektivni identitet u uskome su odnosu jer jedan bez drugoga ne postoji. "Bez osobnog identiteta nema nikakva socijalnog identiteta, ali i obrnuto: bez odredbe identiteta nekog kolektiva nema individua koje bi mogle pripadati tom kolektivitetu." (Veljak, 2014:56) Za razliku od prve i druge slike na kojima se društvo razlikuje od nas, na posljednjoj su slici društvo i silueta jedno. Oblici koji nisu definirani tek ponegdje proviruju iza silueta te tako one dolaze u prvi plan. Na prvoj i drugoj slici siluete su u kontrastu sa svojom pozadinom, dok na trećoj dolazi do njihovog ujedinjenja pa su siluete tek obrubljene bijelom bojom. Siluete koje se kreću prema naprijed mogu predstavljati društveni identitet, ali i vlastite identitete koji nam se otkrivaju zamjenjujući potrošene ili nadograđujući one koji nam i dalje služe.

Zaključak

Identitet(e) gradimo cijeloga života, odnosno poništavajući jedan, na isto mjesto stupa drugi ili više njih. Kao i na slikama, identiteti drugih ljudi nama su nepoznanice. Sve dok određeni identitet, bio on psihološki ili fizički ne spoznamo u nama samima, nećemo ga prepoznati niti priznati drugima. Upravo silueta, lišena svih karakteristika osobnosti osim svoga čvrstog oblika kao znaka postojanja, predstavlja tragača za identitetom. Propitujući vlastiti identitet u svome radu, slike ne prikazuju dijelove moga života, njihov identitet pripada meni kao i bilo kome drugome. U svojim radovima želim prikazati ono što projiciramo prema svijetu, a u isto je vrijeme skriveno u nama te navedeno ni sami ne možemo točno definirati.

Ključne riječi: identitet, silueta, društvo

Literatura:

Miško Šuvaković: Pojmovnik suvremene umjetnosti, Zagreb, 2005.

Mladen Labus, Lino Veljak, Ana Maskalan, Mirjana Adamović: Identitet i kultura, Zagreb, 2014.

G. W. F. Hegel: Fenomenologija duha, Zagreb, 1955.

Web izvori:

<http://www.enciklopedija.hr/>